

TU II. (deti), videoinštalácia, kaplnka sv. Jána pri kostole františkánov,
Bratislava, 2007

TU I. (pole) a TU II. (deti), videoinštalácia v kaplnke sv. Jána pri kostole františkánov,
výstava Eva Masaryková and.. , Bratislava, 2007

SITE a NON-SITE

Dovoľte mi zoznámiť vás so svojou prácou na tému sochárskeho fenoménu miesta a jeho intímnej - internalizovanej polohy ne-miesta. Predstavím výtvarné úvahy a výstupy pod procesuálnym, konceptuálnym a akčným uholom pohľadu.

Viac než k tvaru a povrchu v keramickom médiu sa moje posledné práce vzťahujú k pojmu “clay work” - práci v hline so všetkými jej konotáciami k zemi ako pra-matérii, k živlu ohňa, ktorý ju finalizuje a transformuje, ku všetkým fyzikálnym pravidlám a procesom, ktoré na atomárnej úrovni potvrdzujú našu podstatu v pôvode, jednote a súčasti hviezdneho prachu.

“Chudobné” výrazové prostriedky arte povera, ktoré ma očarúvali v 90-tych rokoch, prepisujem dnes s identickou snahou vyjadriť sa jadrne, na podstatu, intenzívne. To isté, čo som v tých rokoch riešila ready-made-om a v nultých vo videu, hľadám v hline, v oblúčku časovej slučky 30 –tich rokov.

Formálne ma zaujímajú priestorové vzťahy v inštalácii, stopy živého ohňa na hline v atmosférickom výpale, náhodnosť a procesualnosť raku a iných experimentálnych vypaľovaní, vlastne najtradičnejšími a najstaršími technikami, so súčasným obsahom.

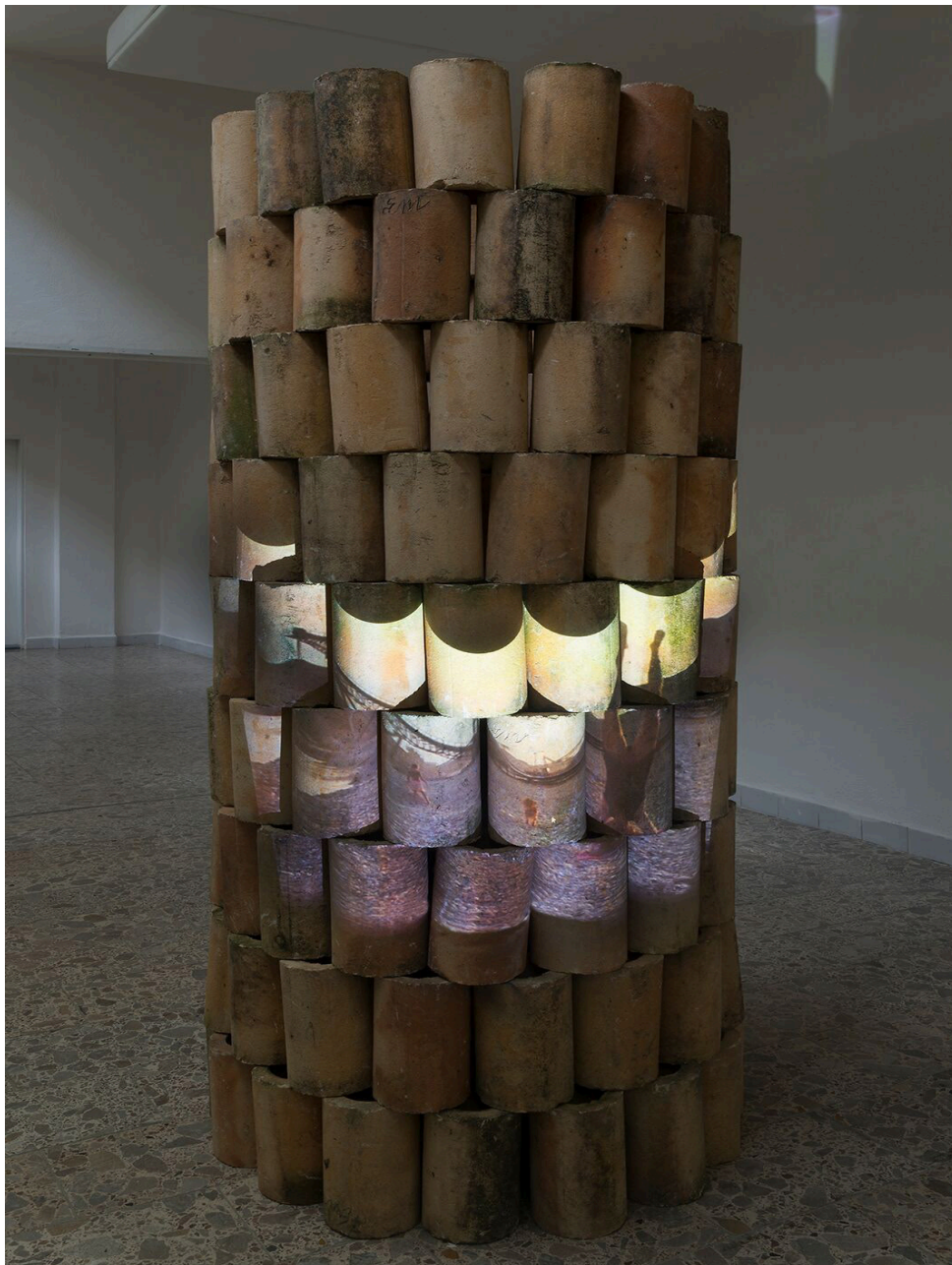
Pri úvahách, kde začať, sa obrátim do roku 2007, kedy som v kaplnke sv. Jána pri františkánskom kostole v Bratislave prezentovala video-inštaláciu *Tu I (naši)* a *Tu II (pole)*. Na priestor za oltárom bola premietaná dvojica videí s témou miesta – obilného poľa za domom a jeho vizuálnych transformácií v plynutí roka; s momentom zastaveného videostillu na identickom 3d objekte reliéfu z videozáberu, vytvorenom CNC frézou do styroduru a s videom krátkeho príbehu siedmich detí v rodine, ktoré pózujú a predvádzajú sa v hlúčiku s tým, že sa prispôsobujú najmenšiemu z nich, autistickému chlapcovi. Toto video bolo premietané priamo na rebroviu gotického chrámu. Videoinštalácia chcela vecným jazykom hovoriť o bežných reáliách a peripetiách života s uvedomením si posvätnosti a jedinečnosti žitého momentu.

Miesto a fyzickú výdrž som spýtovala v práci *Shirshasána*, ktorá vznikla na sympóziu v Kalinove pri Lučenci. Fabrické prostredie a možnosti úplne inej mierky ma priviedli k aropriácii vysoko vypálenej multiply technického potrubia. Stĺp, postavený z dielov, niektorých podpísaných mojimi iniciálami, sa stal projekčnou plochou pre video, v ktorom v rôznych prostrediach skúšam pozíciu stojky ako limit svojich fyzických možností a pohľadu na svet inak/ hore nohami. Fenomén miesta tu bol prežívaný pri zbere záznamov jednotlivých stojok - shirshasán, kedy sa na chvíľu zastaví svet vo výdrži a miesto absorbuje človeka s jeho snažením.

K niektorým témam – miestam sa opakovane vraciam: k bruchu ako centru *hara* našej fyzicko-duchovnej existencie, k žitnému poľu ako každoročne naháňanému času v skoro márnej snahe uchopiť dozrievanie vo zvuku kombajnov, cvakajúcich mi v päťach.

Shirshasana, 2009, detail

Shirshasana, 2009

Keep moving, výstava Kto opravuje, Galéria Statua, Bratislava, 2018

Miestošpecifickou prácou bola inštalácia *Plaváreň* na výstave Pro Blansko v Galerii města Blanska (2016). Mojm obľúbeným spôsobom je zareagovať na daný priestor v kontexte histórie, kultúry a sociálnych zmien, čím si pomáhám vytvorením medzí príbehu. V Blansku sa príbeh vzťahoval k plavárni ako súčasti česko-moravského kultu športu a fyzicky aktívneho života.

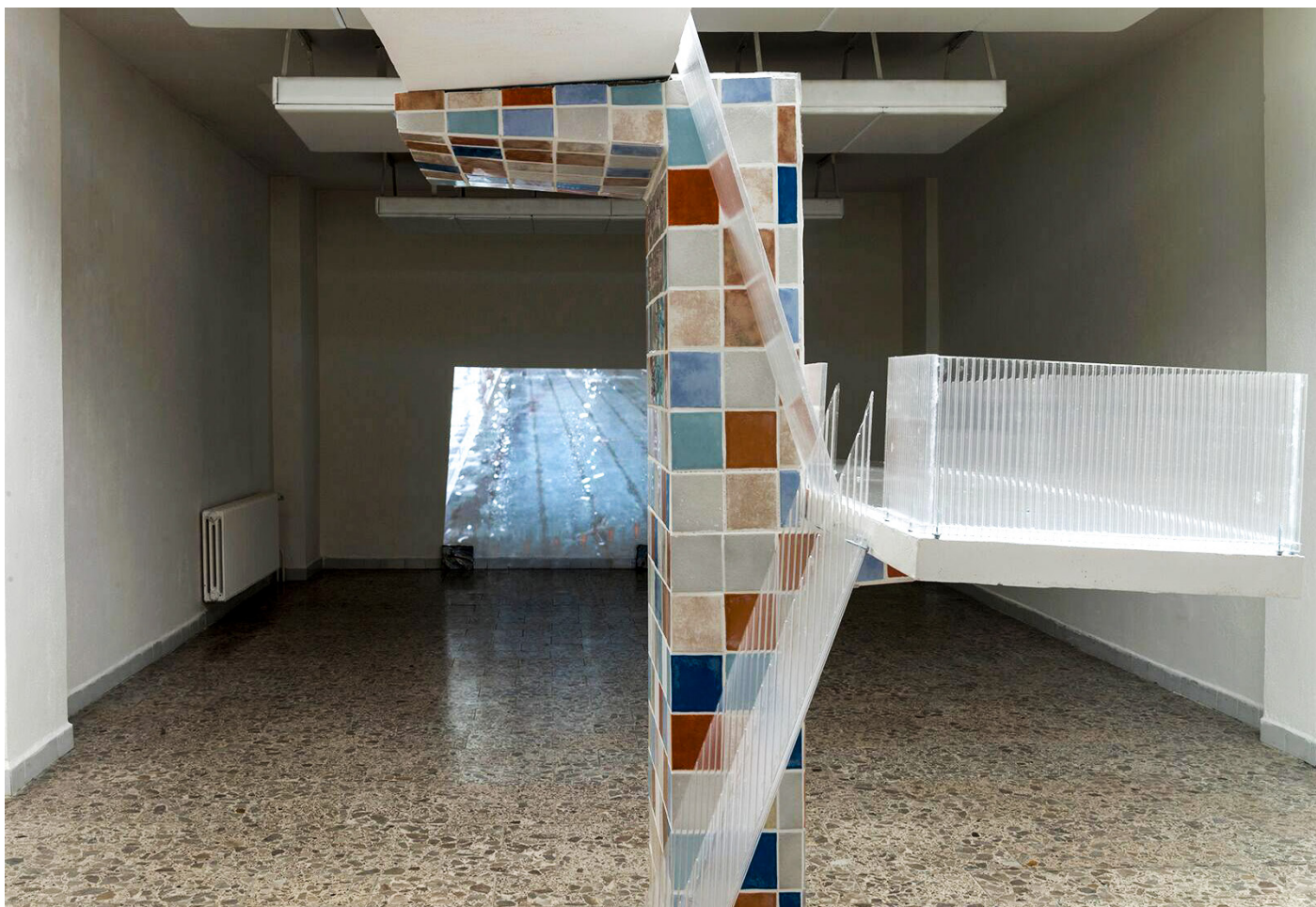
Spoločnú veľkomoravskú históriu sprítomnila hlaholika na autorských kachličkách. Replika skokanského mostíka z blanenskej plavárne v spoločenskej hre dekodovania citátov z moravskej a českej histórie, od T.G.Masaryka a Emila Zátopka, bola opornou kostrou inštalácie. Dopovedala ju projekcia vodného videa a dobové čierno-biele fotografie zo života plavárne. Projekciu rámovali fragmenty jej pôvodnej keramickej výzdoby.

Plaváreň, výstava Pro Blansko, Galerie města Blanska, 2016

Plaváreň, 2016, detail hlaholiky na autorských kachličkách, výstava Kto opravuje, galéria Statua, Bratislava, 2018

Plaváreň, site-specific inštalácia na výstave Pro Blansko v Galerii města Blanska, CZ, 2016

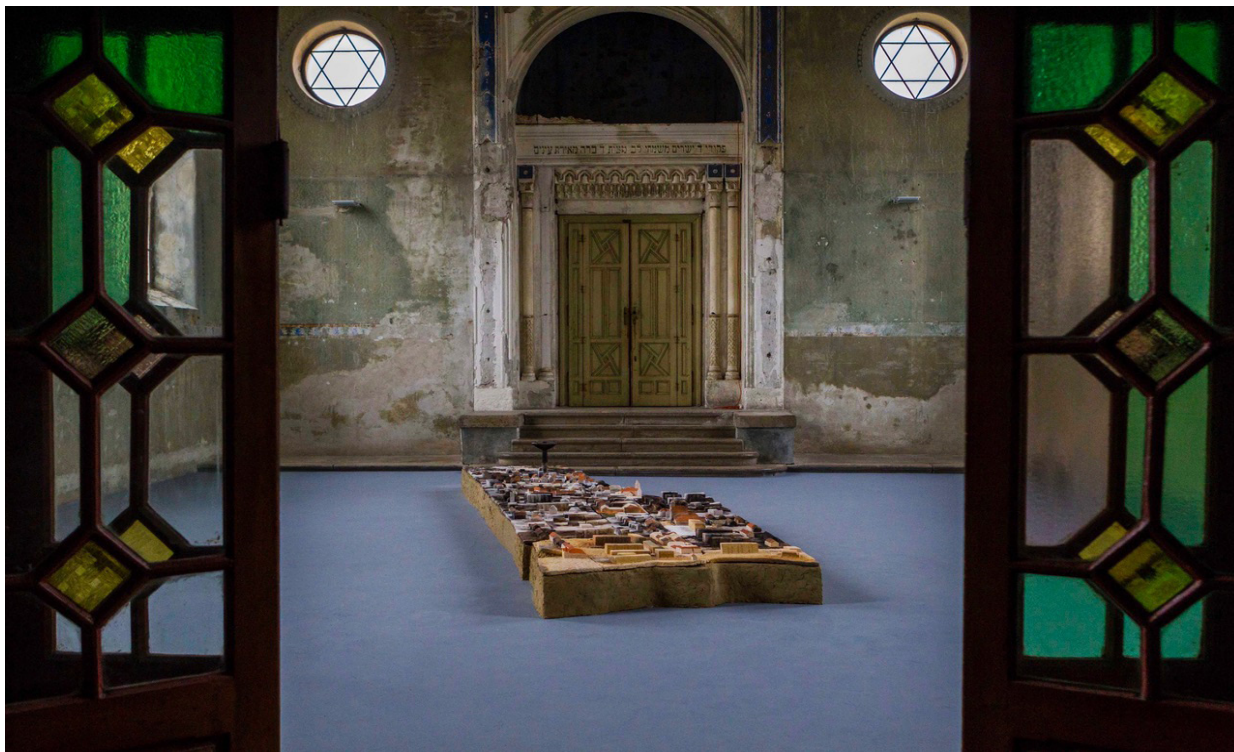

Plaváreň, site-specific inštalácia, výstava Pro Blansko, Galerie města Blanska, CZ, 2016
vpravo *Somorgraphy*, inštalácia pre šamorínsku synagógu At Home Gallery, Šamorín, 2019

O históriu a zároveň „tu a teraz“ šamorínskej synagógy sa opiera inštalácia *Somography* v At Home Gallery v Šamoríne (2019). Intervenciou do priestoru „domácej“synagógy (vzdialenej pár kilometrov od môjho domova) bola inštalácia zmenšeniny aktuálnej architektonickej situácie centra mesta Šamorín, vytvorenej v prírodne vypaľovanej hline. Objekt som natočila na východo – západný smer ako korekciu danej anomálie budovy, ktorej apsida (miesto áronu hakodeš) smeruje mierne na juhovýchod. Práca pôsobila a doslovne „žila“ v synagóge komunikačne s návštevníkmi, ktorí v nej hľadali prienik s realitou. Pozostávala z 35 reliéfov, zmenšených v mierke, vystavených na pieskovom lôžku, akoby vyrezanom z podložia miesta. Reliéfy boli patinované ohňom v pilinovej peci, pre mňa dôležitá lokálnosť práce a jej tvorby na blízkom území. Topografia práce sledovala priestor centra od kostolíka Kráľovnej Anny po vodojem, všadeprítomný monumentálny technický prvok v rovinatej krajine pomedzia Slovenska a Maďarska.

Práca v „domácej“ synagóge nebola prvá. V r. 2006 sme tu s Ľubou Sajkalovou a Danielom Matejom prezentovali výskum 35 slovenských synagóg, ktorý nás intenzívne vtiahol k problematike ľudsky aj profesne, v multikanálovej videoinštalácii *Cezseba/ Layers*. Na príslušné miesto (strop, ľavá a pravá strana budovy, áron hakodeš) boli premietané obrazy z ciest po synagógach so všetkou vizuálnou absurditou, ktorú prinieslo prekódovanie ich urbánneho významu v spoločnosti.

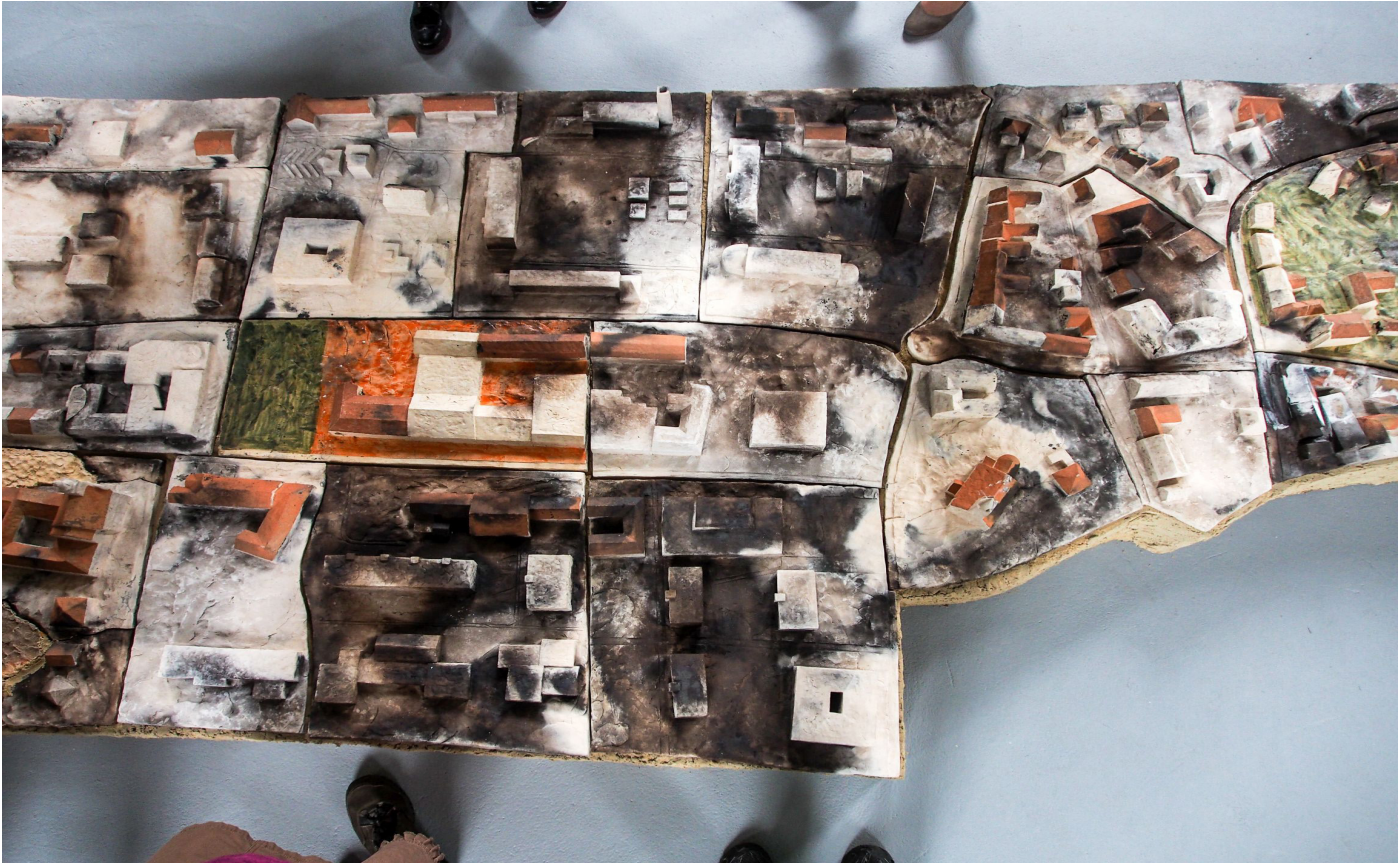

Keď spytujem svoju osobnú históriu, non-site sa po prvýkrát objavilo v práci so štruktúrou DNA v hlinených kvetináčoch. Ešte študentská práca bola odliata do bronzu s ponechaním výfukov po odlievaní a nezačistenia v zámere imitovať nespútaný rast a živelnosť prírodných procesov. Práca niesla rovnomenný názov *Non-site* (1993).

S miestom pracovala inštalácia *Functioning* na sympóziu Mut zur Lücke v Rakúsku (2008). Používala som materiály daného prostredia k vizuálnemu spracovaniu témy odvahy k medzerám, staré a nové strešné krytiny, asfalt a pozinkovaný plech.

Chuť experimentovať s novými materiálmi, s ich surovou polohou ma priviedla k práci *Dcéra B+* (2016) s intímnu témou chirurgického zásahu do tela. Práca miestošpecificky reagovala na daný priestor blanenskej galérie, kde sú zo stropu upevnené lavičky, na ktoré som figúry posadila dolu hlavou. Súčasťou inštalácie boli ortopedické korzety, ktorých autenticita napovedá príbeh. Figúry, nahrubo vyrezané zo styroduru, sú v jógových pozíciách pre zdôraznenie dôležitosti cvičenia, pohybu a aktivity v boji proti akejkoľvek diagnóze.

Takto som premietla svoju filozofiu aj do práce *Dvaja muži* v priestore Konsepti – bývalom funkcionalistickom autoservise so zaveseným kruhovým stropom (2011). Konštrukciu stropu som preštrikovala zeleným lanom a do prostriedku kruhu zavesila pendant do ekologickej živice odlievaných brúch, plnených rastlinnými komponentami (ovsené a iné vločky, obilie, strukoviny) v idei vegetariánstva a individuálnej askézy.

vľavo *Dvaja muži*, site-specific inštalácia pre Konsepti, Bratislava, 2011
hore *Čajový obrad zhora*, výstava Rozptyl, Bratislava, 2023

Válka je vůl, výstava Vystavenisko, Bratislava, 2022

V predchádzajúcom roku som participovala na multigeneračných výstavách/ akciách Vystavenisko a Osvit (2022), ktoré ideovo a komunikačne vzišli z radov mladých výtvarníkov a študentov umenia nielen vysokých, ale aj stredných škôl. Schémou spoločnej výstavy je postarať sa a kultúrne dočasné obývanie urbánneho priestoru, opusteného a určeného k demolácii. Akcia pokračuje tento rok, kedy je rozptýlen umenia s rovnomeným názvom ešte mohutnejší a všeobjímajúcejší.

Mojim príspevkom k alternatívnym výstavám bolo zameranie na aktuality v dani okolo nás. Prvou prácou sú keramické kachličky s textom *Válka je vůl* v priestore bývalej kúpeľne opusteného domu, kde som našla originálnu farebnosť kachličiek v bielej, žltej a modrošedej. Farebnosť ma presmerovala na udalosti vojny v našom bezprostrednom susedstve.

Druhá práca, z výstavy Osvit, komentuje úmrtie kráľovnej Alžbety s pocitmi sentimentu z „konca 20. storočia“. Na drevenej lavici, opálenej do čiernej, horí 86 porcelánových kahancov. Textová zložka *God Bless the Queen* je napoly skrytá v negatívnom vrype z vonkajšej strany kahancov so zámerom premietnuť sa cez tieň horenia.

Pojem **non-site** si požičiavam zo slovníka výtvarníkov earth-artu, ako prírodu, prenesenú z miesta vonku dovnútra. Vlastnou metaforou ponúkam chápanie prírody, ktorú si privlastníme prežitkom, internalizujeme na miesto vnútri, ktoré znamená emóciu. Moje non-site práce boli vystavené v Banskej Bystrici (2021) na výstave Ako keď letia divé husy, ale aj na výstave Naturistov majestát v Piešťanoch v tom istom roku.

Už sa môžeš znova narodiť (2020) je inštalácia, kde pracujem s drevovýpalom, ktorý dodáva keramickému objektu procesuálnu hĺbku, opätovne s odtlačkom tentoraz tehotného brucha a s archetypom vajca. Veľký a malé ovidy sú procesované rozdielne – v redukcii v drevovýpale, v redukcii raku, v pilinovej peci. Práca uvažuje o živote a smrti blízkej osoby a vyjadruje nádej, že sa tieto svety niekde stretajú.

Lopúchy (2021) sú spoluprácou s Jankom Sajkalom, šperkárkom a sochárom. Ak v predošlej práci myslím na jeho manželku Ľubku, moju autorskú dvojicu, ktorá nás predčasne opustila, v nasledujúcej práci až jeho opornou medenou konštrukciou je objekt skompletizovaný, čím sa spolu v smútku aj v radoosti života posúvame ďalej.

Brušká a Variácie na žitné pole (2020-2021) sa vracajú späť k mojim témam a upriamujú sa k osobnému výskumu stôp drevovýpalu pre výraz výtvarnej výpovede.

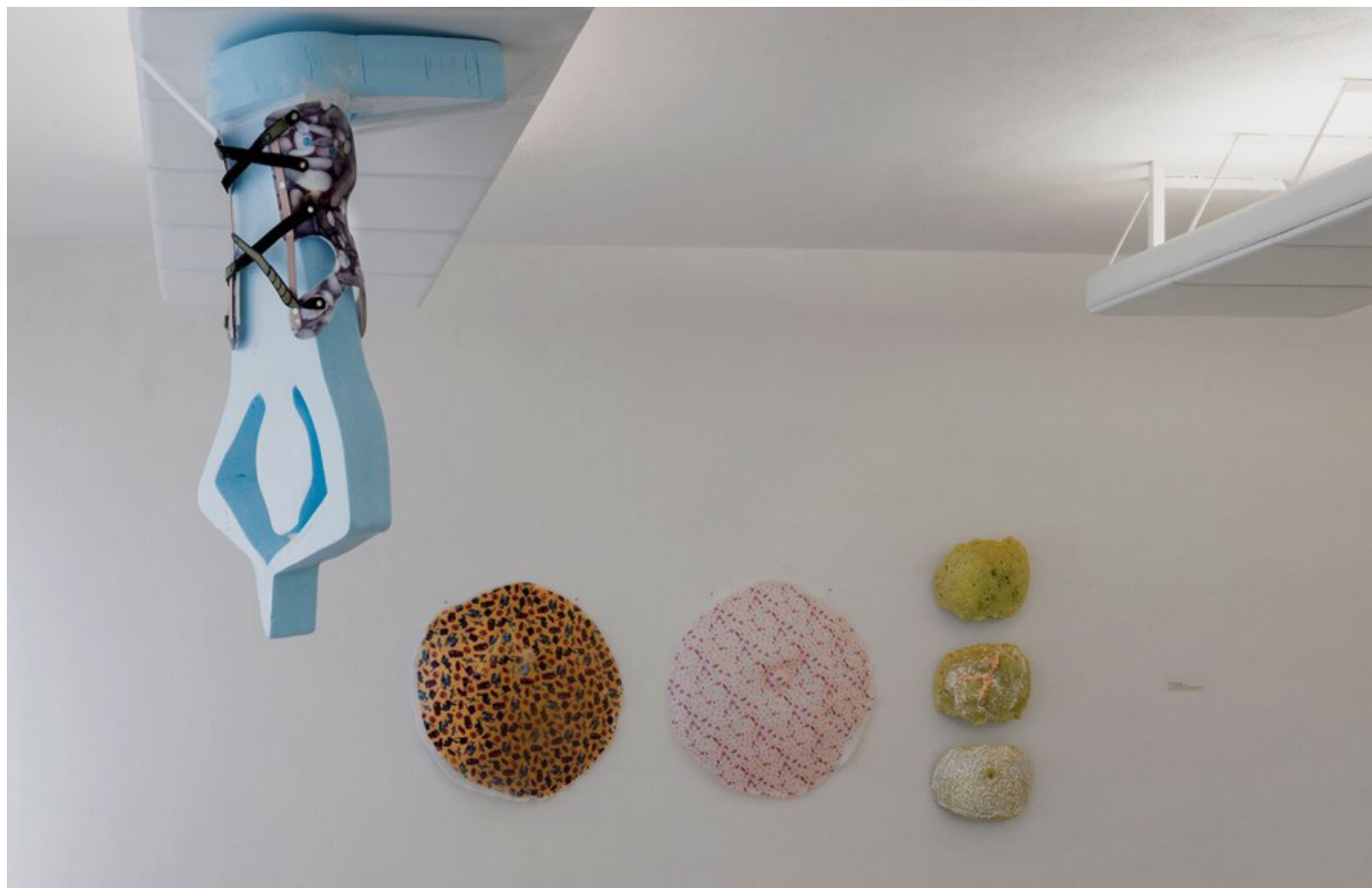
Už sa môžeš znova narodiť.., inštalácia pre Ľ.S., 2020

Ucho pre Milana Tittela, výstava Rozptyl, Bratislava, 2023

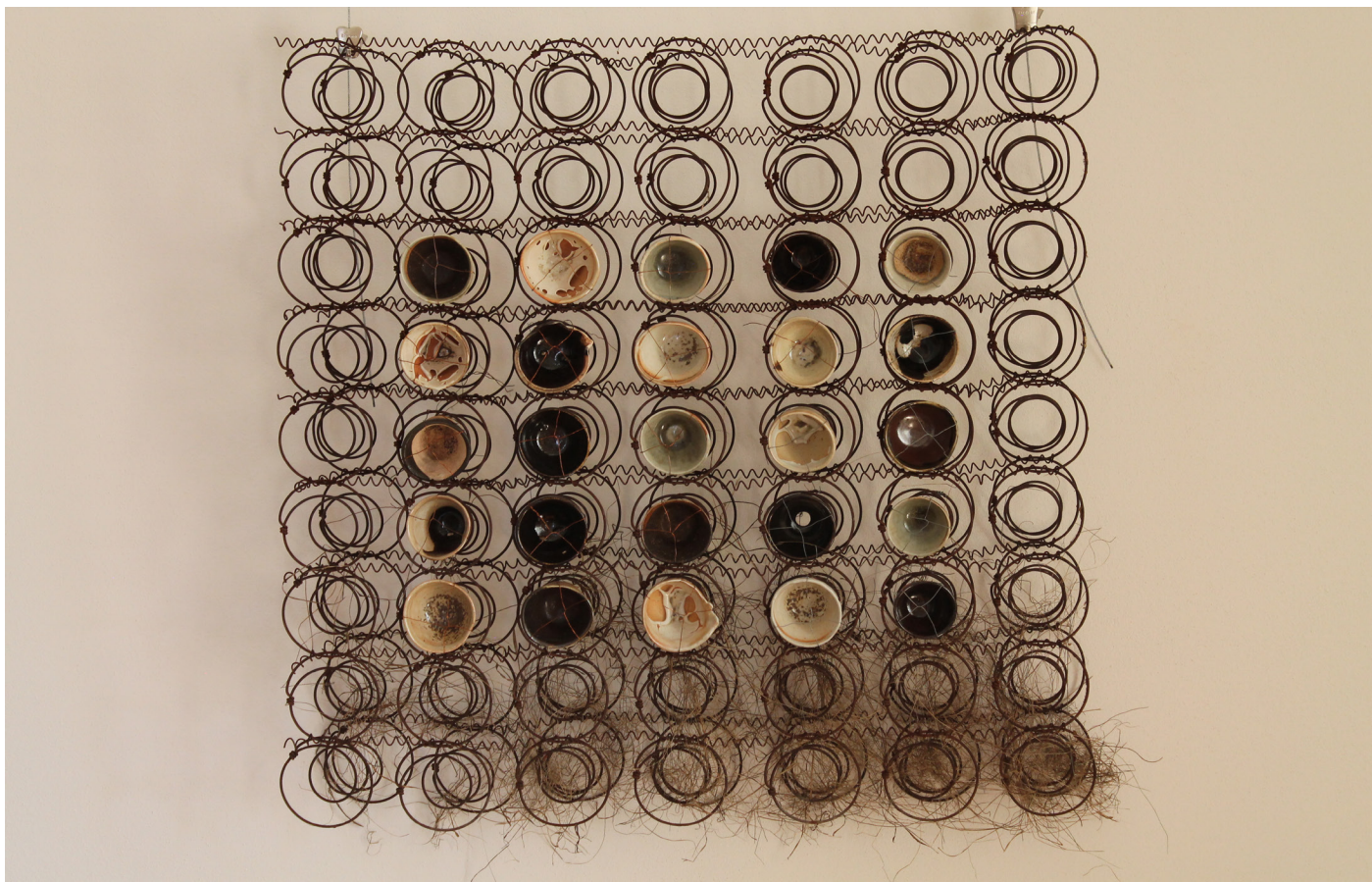
dolu *Už sa môžeš znova narodiť..*, inštalácia pre Ľ.S., detail, 2020
 hore *Lopúchy*, spolupráca s J. Sajkalom, detail, 2021

Dcéra B+, site-specific inštalácia na výstave Pro Blansko, Galerie města Blanska, CZ, 2016
v pozadí *Big Mamma, honour to Daddy*, 2011

Od stola a od lože, inštalácia na výstave Ako keď letia divé husy, Gallery Lazovná 1, Banská Bystrica, 2021

Od stola a od lože, detail, 2021
vpravo Variácie na žitné pole, 2021

Vo svojej **pedagogickej práci** pokračujem a rozvíjam kontinuálne, cez pôdy troch vysokých umeleckých škôl, inklináciu ku konceptuálnemu umeniu. Na VŠVU vznikol predmet *Koncept*, zoznamujúci študentov s výtvarným dianím druhej polovice 20. storočia. Predmet ich viedol k tvorbe, formálne blízkej konceptuálnym stratégiám, k trom projektom alebo mini-inštaláciám za semester, s dôrazom na myšlienkové spracovanie tém. Témami boli pojmy jako *interface*, *láska*, *ambient*.

Inštalácia, environment, prostredie bol predmet, vedený na Akadémii umení v Banskej Bystrici v bakalárskom stupni štúdia. Bol obmenou *Konceptu* s krátkymi prednáškami o konceptuálnom a súčasnom dianí v trojdimenzionálnom umení, s rozdebatovaním tém a interpretovaním diel umenia. Vzniklo niekoľko vydaných prác a ešte viac dobrých, obohacujúcich rozhovorov.

Predmet *Postprodukcia* na VŠVU a *Postprodukcia výtvarného diela* na Akadémii umení v Banskej Bystrici sa nezaoberal digitálnym strihom, ako by sa mohlo zdať na prvý pohľad, ale aplikáciou diela a práce výtvarníka do praxe. Mal niekoľko „tréningových“ okruhov: tvorbu projektu, grantu, portfólia a prezentácie formou pecha-kucha. V posledných rokoch pôsobenia som musela obmedziť počet študentov, prihlasujúcich sa na predmet, pre veľký záujem zo všetkých katedier Fakulty výtvarného umenia. Prax grantovania, reálne podávané granty do podporných schém, bola percentuálne veľmi úspešná.

V rokoch 2012-2020 som asistovala v *Ateliéri figurálneho prejavu doc. P. Gáspára* v Banskej Bystrici, čo prinieslo do ateliéru iné témy, novú komunikáciu a niekoľko aktivít, ako *Workshop bronzu* v spolupráci so 4D Gallery v Galante alebo prvú prierezovú výstavu Sochárskej katedry v Banskej Bystrici pod názvom *Banskobystrický štuk* (Pisztoryho palác v Bratislave, 2014). Túto som koncepčne a organizačne postavila a zrealizovala, okomentovala kurátorským textom, prizvala k odbornej spolupráci prof. E. Kapsovú. Takto obsiahlym počínom pre moju alma mater - Katedru socha, objekt, inštalácia v Bratislave bolo vytvorenie súhrnného katalógu katedry *Bilancovanie/ balansovanie* (2011) so zberom materiálu za 20 rokov katedry, od jej porevolučného fungovania v r.1990.

Dáša Ďurišová, 2. ročník Bc. štúdia
predmet Inštalácia, environment, prostredie

Postprodukcia, inštalácia portfólií a grantových projektov

Mária Pinčáková, Čo mám rada
predmet Inštalácia, environment, prostredie

Róbert Chromý, semestrálna práca, 3. ročník Bc. štúdia

Naturistov majestát, výstava za účasti absolventov Akadémie umení v Banskej Bystrici, Flat Gallery Piešťany, 2021

Sochárske materiály – keramika bol predmet, vedený na Akadémii umení v Banskej Bystrici. Vďaka podpore katedry a chuti experimentovať sa mi dostalo veľkorysého technologického zázemia, čo mi dovoľovalo neo- stať v medziach tradičnej keramickej tvorby a elektrického výpalu, ale odskúšať nové spôsoby ako japonské a americké raku, experimentálny výpal plynom a finálne dlhotrvajúci drevovýpal s dosahovaním extrémne vysokých teplôt a atmosférických výsledkov. Čiastočne experiment prebiehal pod organizáciou medzinárod- ných študentských workshopov vysokých škôl priestoru V4 na katedre. To nám poskytlo intenzívny komu- nitný čas a zážitkový spôsob výuky, kde každý participuje a prináša vlastnú energiu do spoločného výsledku, pričom proces je rovnako naplňajúci. Výuka keramiky v semestri prebiehala striktne oddelená od konceptu, aby si študenti hlinu ohmatali bez limitov témy, odskúšali, čo je v nej technologicky možné, zaradili ju do ateliérovej a ďalšej práce mentálne a následne prakticky.

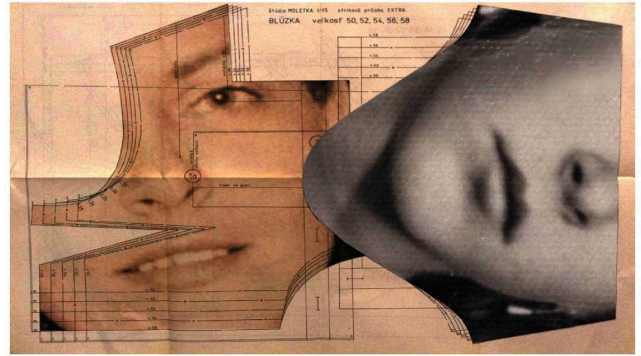
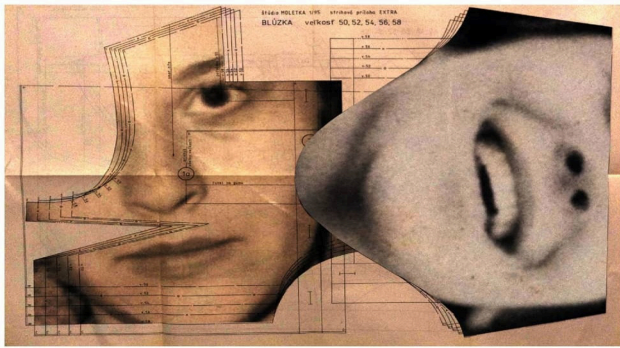

Nikoleta Gazdová, *Interpretácia diela Louise Bourgeois*, predmet Inštalácia, environment, prostredie, 2. ročník Bc. štúdia

medzinárodné workshopy odlievania železa a experimentálnej keramiky,
Katedra sochárstva a priestorovej tvorby, Fakulta výtvarných umení, Akadémia
umení Banská Bystrica, 2018 a 2019

Sochárska príprava a Modelovanie sú predmety na Trnavskej univerzite v Trnave, Pedagogickej fakulte, Katedre pedagogiky výtvarného umenia, kde zabezpečujem prípravnú sochársku prax pre budúcich pedagógov, vyučujúcich na základných a stredných školách. Predmety sú určené jednodoborovým a dvojdoborovým študentom prvého ročníka. Vráťane introspektívnej úvodnej témy sa študenti zaoberajú veristickým prepisom reality v hline (lebka, hlava), základnými odlievacími a reprodukčnými technikami, základmi tvorby reliéfu a na záver každého z dvoch semestrov spracúvajú invenčne, konceptuálne aj materiálovo danú tému ako odkonzultovanú autorskú prácu.

Okrem výtvarnej a pedagogickej tvorby sa zaoberám textami o umení, organizačnou a kurátorskou činnosťou vo dvoch združeniach na podporu súčasného sochárstva *Cabeza Colectiva* (od r. 2008) a *Resculpture.sk*, *Asociácia sochárov* (od r. 2010). Som osoba tímu a komunikácie, preto som sa nezamerala na samostatné výstavy a prezentácie seba, ale vystavujem minimálne vo dvojici.

Komunitný princíp šľachtíme v *Keramickom štúdiu* v Starej tržnici v Bratislave od r. 2019. Okrem práce s dospelými poskytujeme priestor kolegom výtvarníkom na Workshope sochárov a pracujeme s integrovanými deťmi zo školy rodinného typu Malá-Veľká škola na Panenskej ul. v Bratislave. Organizujeme Otvorený ateliér pre verejnosť, neobmedzenú vekom, od dvojročných detí po dôchodcov u nás pracujú s hlinou ľudia v malej nadšenej komunite.

Som človek slova a grantov, okrem výučby grantových zručností sa “v behu na dlhej trati” snažím o získanie podpory pre kultúrne a výtvarné aktivity a ich zapojenie do širšieho povedomia spoločnosti.

Eva Masaryková, september 2023

vľavo hore Nikoleta Gazdová, *Moje dve staré mamy*, predmet Inštalácia, environment, prostredie, 2. ročník Bc. štúdia
vľavo dolu Medzinárodný workshop odlievania železa a experimentálnej keramiky, Katedra sochárstva a priestorovej tvorby, Fakulta výtvarných umení, Akadémia umení Banská Bystrica, 2019